

načela za zakon protiv diskriminacije

1. Definicija i načini diskriminacije

Diskriminacija je svako arbitrarno razlikovanje ili nejednako postupanje s osobama ili grupama na osnovi neke fizičke ili psihičke karakteristike, ili kolektivne pripadnosti, kao što su

- etnička
- rasna
- spolna/rodna
- vjerska
- regionalna
- socijalna
- dobna, i slične pripadnosti
- politička
- svjetonazorska
- orijentacija po životnom stilu
- zdravstveno stanje
- fizička ili psihička onesposobljenost
- i druga tome slična svojstva,

Ukratko, diskriminacija je nejednak tretman jednakih po svojstvu koje je bitno za odnos o kojem se radi (negativna diskriminacija), kao i jednako tretiranje nejednakih po istoj osnovi (osnova za zahtjev pozitivne diskriminacije, niže pod 3).

2. Diskriminacija se može počinuti na direktan i indirektan način:

– direktna

Kada se jednu osobu tretira nepovoljnije od nego što u usporedivoj situaciji jest, bila je ili bi bila tretirana druga osoba, na osnovi razlike u nekima od navedenih ili tome odgovarajućim svojstvima.

– indirektna

Kada bi naizgled neutralna odredba, kriterij ili postupanje stavilo osobe određenog svojstva ili kolektivne pripadnosti u posebno nepovoljan položaj u usporedbi s drugim osobama, osim ako je ta odredba, kriterij ili postupanje objektivno opravdano legitimnim ciljem, a sredstva njegova postizanja su primjerena i nužna.

Smatrat će se da je uznemiravanje/zlostavljanje diskriminacija (u smislu nejednakog tretmana) kada se događa neželjeno ponašanje povezano s kolektivnom pripadnošću ili fizičkim odnosno psihičkim svojstvima, sa svrhom ili učinkom kršenja dostojanstva osobe te stvaranja zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja. U tom kontekstu pojam uznemiravanja/zlostavljanja može se definirati u skladu s važećim pravnim odredbama.

Odredbe protiv diskriminacije moraju obuhvatiti i viktimizaciju, tj. kada se spram osobe koja je žrtva diskriminacije iskazuje negativan stav ili se postupa po takvom stavu.

Načinom diskriminacije treba smatrati i segregaciju.

3. Područja diskriminacije koja treba regulirati

a. građanska prava, u odnosu na

- upravu
- pravosuđe
- zakonodavstvo

b. socijalna prava i sigurnost

c. obrazovanje

d. zapošljavanje

- e. pristup tržištu dobara i usluga
- f. pristup medijima
- g. ...

4. Pozitivna diskriminacija

Pridavanje dodatnih prava ustanovljivim žrtvama socijalne diskriminacije neće se smatrati diskriminacijom.

5. Postupak protiv diskriminacije i teret dokaza

Svaka osoba može pokrenuti postupak osporavanja zakonā i drugih propisa koji bi u skladu s ovim načelima (kasnije odredbama) bili diskriminatorni.

Svaka osoba ili organizacija može pokrenuti postupak protiv akta diskriminacije, i kada je oštećena treća osoba. Ako se žrtva diskriminacije protivi postupku, on se neće provoditi.

Sud će pokrenuti postupak ako budu predočene prima facie činjenice koje daju razloga za sumnju da je počinjena diskriminacija. Na mogućem počinitelju - državnoj ili javnoj instituciji, ili privatnom tržišnom subjektu (poslodavcu, trgovcu itd.) - leži teret dokaza da do diskriminacije nije došlo ili da su postojeće razlike nužne odnosno neizbježne zbog prirode posla odnosno djelatnosti, te da je poduzeo sve raspoložive mjere da ukloni nejednako postupanje odnosno mjere pozitivne diskriminacije.

6. postupci i tijela zaštite

Zaštitu jednakosti u pravima bez obzira na navedena osobna svojstva i kolektivne pripadnosti, te zaštitu dodatnih prava po načelu pozitivne diskriminacije, provodi pravosuđe.

Posebno antidiskriminacijsko tijelo (komisiju) ne treba uspostaviti za rješavanje pojedinačnih slučajeva, jer to usporava pristup pravosuđu. (Ovo ne isključuje primjenu postupka mirenja.) Antidiskriminacijsko tijelo treba se baviti:

- kolektivnim pitanjima (praćenje i analiza pojava učestalog ili redovitog pojavljivanja diskriminacije),
- istraživanjem pojava diskriminacije radi stjecaja spoznaja o sistemskim uzrocima i mogućim rješenjima
 - individualni slučajevi
 - policijski postupci
 - društvenoznanstvena istraživanja
 - sudska praksa

U tu svrhu, zakonom treba uvesti obavezu sudova da posebno registriraju postupke koji se vode zbog diskriminacije i obavještavaju o takvim slučajevima i njihovim sudskim ishodima.
- zakonodavnim inicijativama i inicijativama za promjene drugih propisa.

zaključci neovisne radne grupe koju su činili predstavnici i predstavnice Hrvatskog helsinškog odbora, Hrvatskog pravnog centra, Srpskog demokratskog foruma, Udruge B.a.b.e. i Centra za ljudska prava